NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih reč.

Na svitlobo dane od krajnske kmetijske družbe.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj **VIII.** V sredo 13. svečana (februarja) 1850. *List* **7.**

Od davšin gostačev in bajtarjev.

Po ministerskim ukazu od 11. septembra 1849 (§. 5. čerka a.) nehajo brez odškodovanja vsaktere odrajtvila in davšine gostačev.

Med temi odrajtvili so pa le tiste plačila gostačev zapopadene, ktere so oni gruntnim gosposkam kakor takim odrajtovati mogli. V naši deželi ni takih davšin, in če se vonder kje pod kakoršnim imenam znajdejo, bodo odpadle brez vsiga odškodovanja. Urbarske davšine so po svojim namenu le zavolj sprejetiga obdelavniga grunta kmetam naložene bile; kér pa gostač ali osebenik nobeniga grunta od gospóske prejel ni, tedaj tudi ne more zavezan biti, kakšno odkupnino odrajtati. Dela ali odrajtvíla, ktere so gostači po nekterih deželah grajšinam opravljali, so jim le za varstvo dajali, to je, za to, kér so jih nekdanji grajšaki — vitezi in knezi — ptujih sovražnikov varovali. Ali zdaj je to vse drugač. Zató tudi take davšine brez plačila odpadejo. Ako je pa kak gostač od grajšine kaj kupil, morebiti kaj žita ali kaj derv za kurjavo ali kaj druziga, in de je plačilo na dolg ostal — tak dolg se mora pa pošteno plačati, kér taka davšina ne izvira iz zaveze podložtva.

Tudi je bila po nekterih krajih taka šega, de so sirote, to je, otroci, ki so jim starši pomerli, mogli pri grajšinah nekoliko lét služiti — to so imenovali po nemško: „Waisendienste“. Ta pravica je bila terda za tiste, ki so se ji mógli podvreči, in prav je, de neha brez odškodovanja.

Pri ti priliki se tudi lahko pomenimo od bajtarjev. Po 5. odstavku postave 7. septembra 1848 in po patentu 4. marca 1849 so tlaka in tlačanski denarji na podložnih zemljiših štiftanih bajtarjev brez plačila odpravljeni. Pod tem odločkam so zapopadeni taki bajtarji ali kajžarji, kterih bajte ali kajže na soseskinih ali srenjskih zemljiših stojé. Postavim: nekteri gruntar je s kakim človekam pogodbo storil, de se je na njegovi zemlji bajta ali kajža postavila, in zavolj te pogodbe se pri gruntni gospóski nobeniga zamerka ali prepisa v gruntnih bukvah storilo ni. Take pogodbe so se dostikrat za več lét veljavne uterdile. V teh zadevah novi bajtar s grajšino ni imel nič opraviti; ako bi se pa bilo vender takim bajtarjem kakšna grajšinska tlaka ali kakšno drugo odrajtvilo vrinilo bilo, zdaj odpade brez vsiga odškodovanja.

Ako se je pa tak bajtar zavézal, gospodárju zemljiša, na kterim je bajto naredil, ali kup v denarjih odrajtovati, ali pa vsako léto nekoliko pridelka dajati ali k njemu delat hoditi, tak mora te dolžnosti tudi prihodnjič spolniti, zakaj one ne izvirajo iz zaveze podložtva ampak iz zaveze posebne pogodbe ali glihenge. — Ravno takó se ne smejo po novih postavah motiti tisti gostači, ki v kmetijskih bajtah stanujejo in za tó gospodarjem ob žetvi, mlačvi, košnji in drugih splošnih delih delat hodijo. Tacih dolžnost jih te postave ne odvežejo, zató kér tudi ne izvirajo iz zaveze podložtva. Ako bi se tedaj taki gostači kaj obotavljali, jim bo to malo pomagalo, — gospodár ima pravíco, jih iz bajte spoditi in konec bo vse pravde.

Med temi do zdaj omenjenimi bajtarji pa niso zapopadeni tisti bajtarji ali kajžarji, ki so svoje kajže na grajšinskih ali dominikalníh zemljiših postavili. Taki bajtarji imajo v gruntnih bukvah svojo urbarsko številko, so v zavezi podložtva s grajšinami, in bojo za tlako in urbarske davšine primerno odškodovanje po pričijočih postavah odrajtati imeli. Ako je pa med njih odrajtvili tudi kaj taciga zapopadeniga, kar sploh neha brez odškodovanja, se samo dobro vé, de bo to polajšanje tudi za nje veljalo.

De zadeve gostačev in bajtarjev do dobriga dokončamo, moramo še nekoliko povedati od tistih dolžnost, ktere bojo tudi prihodnjič še obstale. Gostači in bajtarji so imeli dolžnost, pri soseskinih ali srenjskih potrebah pomagati, zató kér so oni tudi udje srenjske družbe in tudi oni vživajo dobrote srenjske edinosti. Kantonske ceste, srenjske pota, cerkve, šole, farovži i. t. d. so občinske potrebe, in de se v dobrim stanu obderžé, morajo vsi udje srenje pomagati. Zató tedaj bodo mógli gostači in bajtarji tudi prihodnjič pri tacih zadévah delat hoditi in primerjene dolžnosti opravljati. Gostači in bajtarji se ne morajo izgovarjati, de nimajo veliko dohodkov in pridelkov. Saj se od njih veliko več druziga ne tirja, kakor delo — to pa lahko storé in so to tudi vestno storiti dolžni, zakaj le soseski se na ramo obesijo, ako obolé in delati ne morejo; le soseska njih zapušene udove in male otročiče redí, ako jim smert očeta pred časam vzame. Soseske bodo mógle prihodnjič same skerbeti za obstoj cerkvá, šol in farovžov i. t. d. — Keršanski in šolski nauk — perva in nar imenitniši potreba svobodniga človeka — se tudi gostačem in bajtarjem in njenim otrokam delí, zató morajo tudi oni k ohranjenju in obstoju takih občnih potreb po svoji moči pomagati. Nadjamo se, de se bo sploh po Slovenskim dozdanja dobra volja za ohranjenje cerkvá in farovžov ohranila, — za kantonske ceste in srenjske pota in za šole pa bolj oživila, kakor dozdaj!

Ambrož.

Obertnijske in kupčijske drobtince.

Žeplena kislína, ktero mnogoverstne fabrike in rokodelci potrebujejo, velja sploh za méro višji ali nižji stopnje obertnijstva v deželi. Kolikor več se v kaki deželi žeplene kislíne (hudičeviga olja) porabi, na toliko višji stopnji stojí obertnijstvo (rokodel-

stvo). Na Francoskim so porabili v létu 1847 1 milijon in 400,000 centov žeplene kislíne; na Avstrijanskim pa dosihmal na léto k večimu le 150,000 centov. —

Če to, kar so v Evropi ljudje kave (ali kofeta) pred sto léti, to je, v létu 1750 spili, primerimo s tem, kar ga zdej spijejo, najdemo sila velik razloček! V létu 1750 se je v Evropi kave porabilo 660,000 centov, — v létu 1849 pa 3 miljone in 880,600 centov. Nar več so je popili na Nemškim, nar menj na Rusovskim (le 60,000 centov), na Francoskim 350,000 centov, na Angležkim 320,000, na Avstrijanskim 300,000 centov.

Telegraf ali daljnopisnik *).

(Dalje.)

Naš dandanašnji telegraf, kteriga drat poleg cestá vidimo, je tedej električno-magnetični telegraf.

Kaj je to: električno-magnetično? bo marsikdo naših bravcov zagodernjal, in bo rekel, de tega ne zastopi. Nikar se neznanih besed ne vstraši, dragi prijatel! Kmalo boš toliko razumel, kolikor ti je treba vediti, de boš saj nekoliko to čudovitno napravo zapopadel, de boš vedil, kaj se v telegrafu godí, in de ní clo nič copernije zraven.

Dve čudoviti moči ste, kteri storite, de gré oznanilo kakor blisk iz eniga kraja v druziga po dratu. Ena moč je elektrika, druga pa magnetika. Obé moči vsaki pozná, čeravno njuniga iména ni vedil. Slavni gospod profesor Robida nam je ti močí v bukvah, ki so lani v Ljubljani na svitlo prišle in se imenujejo „Naravoslovje ali Fizika“ prav po domače zložil; z njegovimi besedami vam bomo ti dve čudoviti močí razložili.

Poglejte pečatni vosek. Ako ga po sukni dergnete, de se ogreje, majhne listke popirja na-se potegne in jih spet spustí. Kdor suho stekleno (glažovnato) cevko s suknam dergne, in jo potlej popirčkam ali nitkam ali slamicam bliža, vidi: kako se ti kosčiki proti cevki vzdigujejo in se je prijemajo; jo kmalo spet spustijo, na tla padejo, in se vnovič k bližni cevki vzdignejo. Ako cevko dobro dergnjeno licam bližaš, meniš čutiti pajčine na licah. Ako te skušnje v tamni izbi delaš, vidiš iskrice med cevko in drugim telesam, in slišiš derskanje, ako jim dergnjeno cevko bližaš. Tudi burčen, **) smôla, žêplo, žida, lasje, žlahtni kamen, clo led in druge reči to storijo. Če pa glažovato koló (elektrostrogo, ali kakor ga kmetje imenujejo „kolovrat“) z dergnenjem zlo vgreješ, se toliko ognja v steklu nabere, de iskra od njega poketájo, in če ga primeš, te hudó vdari po udih. Lejte! vse to pride od tiste močí, ktero smo v steklu zbudilí, in ktera se elektrika imenuje. Vse polno je take močí in taciga ognja tudi pod nebam, ki se nam v podobi bliska in strele očitno pokaže in ga zatorej tudi nebeški oginj imenujemo.

Kaj ne, de ste že dolgo to moč poznali, in de le niste vedili, de se električna moč imenuje? K zbujenju spijoče elektrike pa ne služi le dergnjenje, temuč tudi tlačenje, kakor pri skorji; gorkota pri nekterih kamnih; raztopljenje pri žêplu; dotaknenje pri kotlíni (kufru) in cinku, in pri druzih rečéh.

Tako moč po potrebi obilno si napraviti, so učeni možje mnogoverstne naprave si zmislili, kakor je gori imenovani stekleni kolovrat, električna steklenica, ki se Lajdenska steklenica (Leidnerflasche) imenuje, Voltovi steber (Voltai'sche Säule) i. t. d.

Cinkovo plošo pertisnjeno h kotleni (kufreni), imenujejo naravoslovci Voltovo pervíno, ktera pa le slabo elektriko da. Visoko učeni naravoslovec, Volta po iménu, je pa več takih pervín tako združil, de je na cinkovo plošo položil kotleno, na kotleno je položil vlažno (mokro) sukneno plošo; na sukneno spet cinkovo, potlej kotleno, potlej sukneno in tako dalje. Tako sostavljen steber stojí med tremi steklenimi stebri. Suknene ploše se v solnati ali žeplokisani vodi namočijo, izžmejo in tako valijo, de ne stopí voda iz sukna, ktera bi po rudni ploši stala alj naprej lezla. Spodne cinkove ploše in zgorne kotlene ploše se tiší kotleni drat. Kjer se drata bližata, vidiš električno iskro. Ako se hočeš prepričati močí postavljeniga stebra, pertisni eno mokro roko na cinkovi, drugo na kotleni konec stebrá iz kakih 30 pervín sostavljeniga, in čutil boš dèrglej, kakor pri električni steklenici. — Popisani Voltovi steber pa sčasama omaguje in vso moč zgubí, torej so sí naravoslovci z nekolikšno prenaredbo stanovitni Voltovi steber napravili.

Električna moč je pa dvojna. Elektrika v steklu (glažu) zbujena, je drugačna od une v žêplu ali smôli. Ako se hočeš tega očitno zagotoviti, obesi kroglice iz bezgoviga sterženа na židane nitke, in daj eni, kadar se je z dergnjenim steklam dotakneš, elektriko stêkla. V tem hipu boš vidil, de beží letá kroglica od stekla, — in se rada bliža elektriki žêpla. Kadar se je pa žêpla dotisnila, spet odletí, in od žêpla beží, in tako dalje. — Ako obema kroglicama daš elektriko žêpla, alj obema elektriko stêkla, boš vidil, kako bežíte ena od druge. Ako pa eni daš elektriko stêkla, drugi pa elektriko žêpla, se prijazno bližate, sprimite, in potlej mirna ena zraven druge visite. Iz tega se vidi, de je elektrika stêkla drugačna, kakor žêpla. Naravoslovci imenujejo pervo kladno (positive), drugo pa zoperno elektriko (negative Elektricität.) Toliko bo mende zadosti, de vsak bravec saj nekoliko bolj električno moč pozna, ki jo je že davnej v blisku, streli i. t. d. poznal.

(Dalje sledí.)

Cujte, poglejte popolnamo novo sêlo na Krajnskim!

Nikol ga še nismo vidili, tudi ne imenovati slišali tega kraja ali sêla na Krajnskim; zastonj smo ga iskali v Frajerjevim, Ložanovim, Florjančičevim in tudi v drugih starih in novih zemljovidih Krajnskiga vojvodstva. — Tudi ga ni dobiti ne v Frajerjevim nemškoslovenskim imeniku mést, tergov, vasi, gradov, in krajev

---

*) Ne moremo se zderžati smešnice opomniti, ki smo jo unidan od strane v neki kavarnici v Ljubljani slišali, ko so se trije scer omikani gospodje, ki so se mende vsi gerškiga jezika nekdaj učili, zastran tega našiga sostavka pogovarjali. Enimu ni bilo prav, de ne obderžimo besede telegraf, ki je v vsih jezikih navadna. Ta mož gotovo ni bral, kar smo unidan zastran tega pisali, tedej ni vedil, de smo tudi mi to misel imeli, in še poprej, kakor on. Drugi gospod je modroval, de daljnopisnik ni prav iz gerškiga prestavljeno, ampak de telegraf po gerškim pomeni urnopisnik. Mi tega gospoda prosimo, de mu ne bo škodovalo, če se gre še enkrat gerški jezik učit, de bo zvedol, de „Tachygraphie“ ali „Stenographie“ ni „Telegraphie.“ — Časopisarji smo zares reveži; še takrat, kadar po otročje pišemo, nas nekteri modrijani nočejo prav razumeti! Sam Bog nam pomagaj! —

**) Burčen po nemško Bernstein, po gerško elektron, je podzemeljska rumena smola, ki se le v malokterih krajih najde, in se tako sterdí, de jè kerhka in stêklu enaka. Cevke gosposkih tabačnih pip so večkral na dúlici, ki se v ustih derži, s burčnam ozalšane; tedaj je burčen gotovo našim bravcam večidel znan. Na ti smôli so naši preddedje pred 2000 léti čudovito električno moč pervikrat najdli, in kér se burčen, Bernstein, po gerško elektron pravi, so imenovali to moč sploh električno.

na celim Krajnskim; tudi ne v nar novejšim od visociga ministerstva sostavljenim nemškoslovenskim imeniku novih kantonov in sodniš v Krajnski kronovini. — Poglejte tedaj, de je to sêlo res popolnama novo, ino de je še le ta predpust izpod snega izraslo. — Vém, de bi gotovo že radi njegovo slavno imé slišali. — Imenuje se: Unterpössnitz po nemško; nihče pa ne vé kako pa po slovensko, ker ga ni v nobenim nam znanim nemškoslovenskim imeniku.

Poslušajte golo prigodbo (factum), kakoršna je.

Preteklo nedeljo prinese mož, malo dni pred v nekim cesarskim sodnišu za njegovo hčer narejeno ženitvansko pismo k meni rekoč: „Preberite mi to pismo, kako je narejeno?“

Jez začnem brati, on pa debelo gleda ter pravi: „Tako jez ne zastopim, berite po krajnsko.“ Jez: „Vi tedaj hočete, de bi jez vam to pismo iz nemškiga v slovensko prestavil, pa ne samo bral?“

Berem, in od besede do besede prestavljam, pa kmalo se mi ustavi moje delo, ker berem, de je nevesta domá iz Unterpössnitz, pa nevém, kako bi to po krajnsko prestavil. De bi svoje nevednosti možu ne razodel, in v daljnim prestavljanju pri njemu zaupanja ne zgubil, hitro sežem po Frajerjev imenik, pa zastonj išem po njem „Unterpössnitz“; na zadnje moram vender le možá prašati, kje de je nevesta domá. „Iz Spodnjih Pirnič Smeleškiga kantona“ — mi mož naglo odgovorí — „saj mora biti to v pismu.“ — Pismo pa ni bilo v Smeledniku delano. — No zdaj jo imam: sêlo ni novo, le nov „Kanzleinamen“ je dobilo. Si mislim: naj bo; scer so Nemci pisali Unterpirnitsh“, zdaj pa takó. Kolikor več imén kdo ima, toliko imenitniši je.

Berem na dalje; de ima ženin „eine Viertelhube“ eno četert zemljiša, Mož: „Ni res! pol grunta ima.“ Jez: „Če ne verjamete, de je takó pisano, nesíte pa drugam prestavlat.“ Mož: „Že verjamem, tode v kancelíi ni prav pisal.“

Kmalo pa vidim na drugi strani, de bo ženin nevesto na svojo „Halbhube“ pol grunta intabuliral. — Povej mi, dragi gosp. vradnik! kaj posede ženin, četert ali polovico zemljiša?

Na dalje je zapisano, de se zaveže ženin z 700 goldinarji nevestine dote nar silnisi posodnike (die dringendsten Gläubiger) plačati. Mož: Mi nismo govorili od nar silniših dolžnikov, ampak mi smo govorili, de se ženin zaveže s 700 goldinarji nevestine dote tiste posodnike odpraviti, kteri so na pervi stopnjí intabulirani, in de po tem nevesta na njih mesto stopi, zato ker je to posestvo zlo zadolženo, in bi drugač za njeno doto zadosti varnosti ne bilo. Nar silniši posodniki so sploh le tisti, ki so na zadnji stopnji, ker se nar bolj zgube bojijo. —

Mož z glavo maje in sdihuje: „Za božjo voljo, tak je vse zmedeno od konca do kraja; kaj mi je storiti?“ — Jez vam druziga svetovati ne morem, kakor de za naprej nič nikar ne podkrižajte, ako se vam ne bo pred na tanjko do pičice prebralo in razložilo, kaj de je zapisano. Mož: „Je! kaj to pomaga, ko po nemško pišejo; saj nam potlej po krajnsko povedó kar hočejo; mi pa jim moramo verjeti, če ne pa nam kmalo žugajo nas v luknjo utakniti. Pa kako je to, saj že dve leti sèm govorijo, de so Cesar zapovedali, de nam bodo tudi po kanclijah po krajnsko pisali, zakaj se to že ne zgodí?“ —

Čez vse te rečí, oče! pa tam poprašajte, kjer ste to pismo delali; ondi bodo vedili vam nar bolj prav odgovoriti; kolikor sim vam jez vedil in mogel storiti, sim vam storil, ker sim vam pismo prebral ino tudi potolmačil. — Ravno stopi drug mož v izbo, pervi vzame pismo, se posloví, in gré z njim. Kam? ne vém.

Ne morem se zderžati, ti resnični povesti 3 prašanja pristaviti:

Pervo: Ako bi bil vradnik v tistim jeziku pisal, v kterim so ljudje v kancelíi govorili, ali bi bilo mogoče takó zmešnjavo narediti? Mislimo; do ne.

Drugo: Ako bi bilo pismo po slovensko tako zmedeno pisano in od besede do besede ljudém prebrano, ali bi ga bili podkrižali? Misel naša je zopet, da bi ne bili tega tako dolgo storili, dokler bi ne bilo popravljeno bilo.

Tretje: Kaj pomaga ljudstvu z velikimi stroški sklenjeno prestavlanje vsih postav, ktere ga dostikrat nič ne zadevajo, v slovenski jezik, dokler se mu take važne pisma, kakor ženitvanske, čezdajanske in enake, ktere ga tèsno zadevajo, v ptujim, njemu neznanim jeziku siloma vrivajo? — Nič.

Nekteri zarujoveni starokopitni vradniki na Slovenskim še zmiram o priložnosti kvasijo, de tudi prosti kmet noče slovenskih pisem, ampak nemške in laške. — Glavo zastavimo, le poprašajte na Krajnskim, Štajarskim ali na Primorskim deset tavžent prostih Slovencov po versti: ali hočejo za naprej slovenske pisma, ali pa kakor do zdaj nemške in laške iz kancelij prejemati, de jih ne bote 10 med njimi dobili, kteri bi slovenšine s veseljem ne volili. *) —

Od Save 5. Svečana 1850. M. P. — L. J.

Dopís iz Krajnja.

Pretečeni petek se je v Krajnski farni cerkvi praznovala cerkvena obletnica za našim Dr. Prešernam.

Kdor je bil pri ti slovestnosti, se je lahko živo prepričal, v kakó živim spominu naš predragi rajnki v sercih vsih, ki so ga poznali, vedno živí. Od visoke častite duhovšine do zadnjiga pevca in narodniga stražnika je vse radovoljno iz zgole ljubezni do njega svoje močí in znanosti k povikšanju slovesnosti v dar prineslo.

Krajncam gré čast, de se od njih rêči zamore, de so visoke pomenljive, žali bog! sploh zanemarjene besede: „et meminisse juvat“ v nar obširnišim pomenu zapopadli in v djanji pokozali. Slava jim zató! — hvala jim ne zaostane. — —č—

Novičar iz Ljubljane.

Danes teden o poldne je prišel iz Laškiga 4. bataljon našiga domačiga regimenta. Z veliko častjó je bil sprejet. Očetje in matere, bratje in sestre, prijatli

*) Morebiti bi bil mož ženitvansko pismo v slovenskim jeziku pisano dobil, ko bi ga bil terjal. Vunder mislimo, de je dolžnost vstavnih vradnikov, ki imajo na Slovenskim z ljudmí opraviti, ki le svoj materni jezik znajo, de ne čakajo taciga terjanja, ampak de ravnajo po vstavi, po kteri so Cesar vsim deržavljanam ravnopravnost zagotovili. Kar deržavna vstava zapové, zapové tudi deželna slovenskih kronovín, v kteri §. 3. razložno pravi: Vsakimu narodu gré *nedotakljiva* pravica za varovanje (Wahrung) svoje domorodnosti in svojiga jezika. Te postave morajo sedanji vradniki bolje vediti, kakor prosto ljudstvo; oni pa morajo tudi vediti, de ravno ta paragraf narodu pravíce varje, de se mu nikjer ne kratijo, ne v šoli ne v kancelijah. Domá in med seboj smo že pod absolutizmam smeli domači jezik govoriti; vstava je pa ljudstvu druge pravíce podelila. Koliko pravd (Prozesse) bi ne bilo treba, ko bi se bile vselej take važne pisma v domačim jeziku narejale! Vsak človek ima zdej pravico, take pisma od novih vradov v svojim jeziku terjati; od vradnikov pa, ki so si po vstavi svesti svojih dolžnost, mende ne bo treba tega terjati, ampak taki bojo sami storili, kar jim postava veleva. Tudi naš vstavoljubi deželni poglavár bo gotovo nad tem čul. Vred.

in znanci so pozdravljali vojake rojake, de je bilo veselje viditi. Ljubljančanje so zložili toliko denarjev, de — dobro kosílo si oskerbeti — je dobil vsak feldvebelj 40 krajc., vsak desétnik 30 krajc., vsak prosták pa 20 krajc. — V četertek popoldne je bil slovesni pokop mnogozasluženiga gosp. L. Martinaka, ki je bil čez 26 lét učenik gimnazialnih šol. Njegovi učenci so ga nêsli in mu svetili, in razun njegove rodovíne in žlahte, učenikov in učencov vsih šol je spremila sílno velika množica ljudi rajnciga k grobu. Naj mirno počiva v zemlji domovíne, ktero je resnično in živo ljubil, któro je pa mogel prezgodaj — rajnki je bil še le 52 lét star — zapustiti! — Spet nam je légar pridniga zdravnika, Dr. Šokliča, ki je bil zdravnik v vojaški bolnišnici, nanaglama v nar boljših létih vzel. V nedeljo popoldan je bil pogreb. — Pust je letas zares prav — pust. Pa obernimo se od žalostniga premišljevanja, kér je ravno pustni torek, k neki smešnici, s ktero nas je Ljubljanski dopisnik *p.* v „Lloydu“ unidan razveselil. Znano je bravcam „Novíc“, de ta mož *p* ima prirojeni nagib „Hintergedanken“ drugih ljudí osledovati; take „Hintergedanken“ je zdej spet iz tega izvohal, kér ima g. Blaznik vradni slovenski časopis v zalogo dobiti. „Kakó more založnik dveh časopisov — govori Hintergedankenmann — še tretjiga prevzeti! Ali ne bo tega tretjiga v nemar pušal in kot mačoha ž njim ravnal? O tù se nekaj druziga zadej pelje — pravi Hintergedankenmann — to je zvito tkanje, ktero le tisti osledí, kteri ima tanek nos zató!“ — Se vé, de tak sled ima le *p* in njegovi ljubeznivi sledivni tovarši. Ta sled je pa šembrano piškav, in če dopisnik *p* ne bo boljši sledil, bo še svoje lastne prijatle takó dolgo za nos vodil, de bo še clo njim njegov sled na zadnje zopern postal. Gosp. Blaznik izdaja „Slovenijo“ kot edini vlastnik tega časopisa, po pol pôle dvakrat v tednu; „Novíce“, ki pridejo enkrat v tednu na svitlo, niso sama Blaznikova lastnína, in kakor je vrednik „Novice“ od léta 1843 po zaupanju kmetijske družbe samostojno in neomejeno (selbstständig und unbeschränkt) vredoval (se vé de tega dopisnik *p* in njegevi tovarši ne véjo, kér so še le po marcu 1848 osleduhi postali), takó jih vreduje še zdej, de se ljudstvo v kmetijskih, rokodelskih in sploh potrebnih znanostih sedanjiga časa podučí. Gosp. Blaznik se je tedaj dosihmal 2 časopisov vdeležil, ki zneseta celi teden poldrugo pôlo. Se vé de ni mogoče zraven poldruge pôle še 2 pôli na téden natiskovati!! Ali pa dopisnik *p* morebiti misli, de bo Blaznik vrednik vradniga lista? Morebiti je kaj taciga zasledil! Nam je le toliko znano, de je naš gosp. deželni poglavár gospoda fajmoštra Potočnika vrednika vradniga lista poterdil. Kaj bi, postavimo, k takim govorjenju dopisnika *p* rekel gosp. Kleinmayer, ki clo vsaki dan celo pôlo nemškiga časopisa izdaja, če bi mu kdo branil, zraven tega še kak drug časopis prevzeti! Kakó piškav je pa sled dopisnika *p*, ki tebi nič meni nič pravi, de bo Blaznik zavoljo „Novic“ in „Slovenije“ vladni list le po mačohje oskerboval, se nar očitniši íz tega vidi, kér gosp. Blaznik, kadar od gosp. deželniga poglavarja mu zagotovljeno zalogo vradniga politiškiga lista dobí, ne misli več izdajati „Slovenije“, kar je že zdavnej znano. S tem bo Blaznik tudi tistim, ki menijo, de se on hoče s „Slovenijo“ obogateti, nar očitniši dokazik dal, de izdajanje časopisov ne nêse ravno toliko dobička, kakor marsíkdo misli. — To enkrat za vselej! Mi nimamo ne časa ne volje se z nesramnimi napadki Lloydovih dopisnikov okvarjati; le to še rečemo: Kdor denuncíra, naj saj skrivé to dela, de pred svetam na sramôti ne ostane. — ín kdor se laže, naj se saj takó laže, de se laž ne bo dala s pestjó zagrabíti.

Novičar iz mnogih krajev.

Dunajski vradni časopis 5. svečana je oznanil za Goriško, Istrijansko in Gradiško deželno vstavo. 38 poslancov pride na deželni zbor, ki ima za navadno v Gorici biti; Cesar ga pa znajo tudi kam drugam poklicati. Tudi za Tiroljsko kronovino je vstava razglašena. — Cesar so bili unidan nekaj zboleli, so pa že spet boljši. — Minister kupčijstva je razglasil nasvèt zastran zedinjenja avstrijanskiga colništva in kupčijstva z nemškimi deželami. — Pruski kralj je 6. dan t. m. na vstavo prisegel. — Novice iz Pešta pišejo, de že okolj 70,000 honvedov (to je, tistih ogerskih vojakov, ki so v puntarski armadi služili) je v avstrijansko armado danih. — Ni res, de bi se bili Černogorci zoper svojiga vladarja (vladika) spuntali, kakor so laške zadriške novice unidan oznanile. — Na Gerškim se klobčič zmiraj bolj zavija. Le en glas je, de Angleži hočejo siloma z Rusam navkrižj priti; Gerška razpertija jim je le sprožek v ta namen. — V Prešpurgu je povodenj strašno škodo napravila. Povsod med Prešpurkam in Peštam je velika nevarnost zavolj povodnje, s ktero led na Donavi žuga. — Tudi na Českim se je goveja kuga prikazala. Blizo Prage je na eni pristavi 19. goved cerknilo. — Po veliko srenjah na Českim je zemljišno oprostenje že dokončano. V drugi polovici prosenca se je 164 srenj od 22. velicih grajšin popolnama oprostilo. —

Šolska novica.

Po nar novejšim ministerskim ukazu od 19. prosenca t. l. je zapovedano, de perva polovíca šolskiga léta ima 20. marca jenjati; druga polovíca se ima začeti 5. aprila, jenjati pa 14. avgusta. Ta postava veljá za létas. Med pervo in drugo polovíco je tedaj 14 dni praznikov; kakó dolgo bojo jesenski ali veliki šolski prazniki terpéli, se še ne vé.

Današnjim Novícam

priložimo začetek razlaganja srenjske postave, ki sta ga dva rodoljuba v podučenje Slovencam spisala. Naj bo mestnjan ali kmet: vsacimu je natanjčno znanje nove srenjske naredbe potrebno. Priložena razlaga je pa tudi takó umljivo, in v takó prijetnim slovenskim jeziku pisana, de po pravici zamoremo rêči: de Slovenci dosihmal že nismo imeli nobene postave takó umljivo razložene, kakor je ta. Tudi uvod v to razlago zapopade toliko podućniga zastran naše sedanje vlade v sebi, de kdor dosihmal vstave še ni prav razumel, jo mora po ti razlagi razuméti. Vred.

Žitni kup. (Srednja cena).	*V Ljubljani* 9. sveč.		*V Krajnji* 4. sveč.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	2	21	2	20
1 » » banaške	2	29	2	24
1 » Turšíce	—	—	1	34
1 » Soršice	—	—	—	—
1 » Rèží	1	2	1	30
1 » Ječmena	1	20	—	—
1 » Prosa	1	18	1	15
1 » Ajde	1	19	1	14
1 » Ovsa	—	—	—	54

Današnjimu listu je pridjan 7. dokladni list.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*